

Sammanfattning

Vad tillför denna kartläggning

För äldre personer med eller vid risk för psykisk ohälsa finns det översikter som visar att utbildning i och användning av dator och internet kan minska ensamhet, men evidensläget är svagt. Kunskapsluckor finns för domänerna livskvalitet, ADL-förmåga (Aktiviteter i det Dagliga Livet), kognition, självständighet samt användbarhet av tekniken. Rapporten är ett kunskapsunderlag och ska inte ses som någon rekommendation.

Bakgrund

Välfärdsteknik inrymmer digitala verktyg som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Välfärdsteknik kan fungera som ett hjälpmedel för den enskilde och utgörs av medicintekniska produkter alternativt konsumentprodukter vilka kan köpas i öppna handeln. Välfärdsteknik antas kunna bidra till ett aktivt och hälsosamt åldrande, även för åldrandeprocesser som sker genom hela livet och ter sig olika för varje individ.

Syfte

Syftet med SBU:s rapport är att kartlägga vetenskaplig kunskap samt vetenskapliga kunskapsluckor. Detta baseras på systematiska översikter som undersökt effekter, upplevelser eller erfarenheter av digitala verktyg som social stimulans för att minska eller förebygga psykisk ohälsa bland äldre personer.

Metod

En systematisk kartläggning innebär att frågeställningen och domäner identifieras. Dessa ligger sedan till grund för en systematisk litteratursökning. Efter litteratursökningen identifieras, relevans- och kvalitetsbedöms systematiska översikter och slutligen sammanställs resultaten i de inkluderade systematiska översikterna. Kartläggningen inkluderar ingen kvali-

tetsbedömning av de studier som ingår i de systematiska översikterna. Denna kartläggning utgår från sju översikter av medelhög kvalitet från åren 2012 till 2017 och presenterar data från både kvantitativ och kvalitativ forskningsdesign. I kartläggningen görs ingen evidensgradering. Mer detaljerad information kring metod samt avgränsningar finns i rapporten.

Huvudresultat

I kartläggningen ingår sju systematiska översikter av medelhög kvalitet som visar på kunskap eller kunskapsluckor inom de identifierade domänerna.

Domän	Kunskap finns	Vetenskapliga kunskapsluckor
Ensamhet	Ja	
Social isolering	Ja	
Social interaktion eller socialt stöd	Ja	
Delaktighet, samhörighet eller social inkludering	Ja	
Självkänsla och egenmakt	Ja	
Depression	Ja	
Kognition		Bristfälligt underlag
Livskvalitet, livstillfredsställelse eller välbefinnande		Bristfälligt underlag
Fysisk hälsa eller fysisk aktivitet	Ja	
ADL-förmåga		Översikter saknas
Självständighet		Översikter saknas
Användbarhet		Bristfälligt underlag
Säkerhet eller risk	Ja	

Etiska aspekter

Etiska aspekter utifrån den välfärdsteknik som är i fokus här har inte tagits upp i översikterna, men diskuteras i kartläggningen. En aspekt är det faktum att människor har olika möjligheter att ta till sig teknik, något som kan leda till ojämlikhet. Emellertid

kan tekniken medföra positiva effekter på personers autonomi i termer av beslutsförmåga, det vill säga utöver självständighet. En baksida med internet är de risker som kan vara kopplade till bristande kunskap och medvetenhet om vilka sammanhang man deltar i, till exempel risk för att bli lurad eller utnyttjad.

Projektgrupp

Sakkunniga

Sofi Fristedt, legitimerad arbetsterapeut, filosofie doktor, lektor, Jönköping University, Hälsohögskolan

Ellinor Larsson, legitimerad arbetsterapeut, medicine doktor arbetsterapi, verksamhetsutvecklare, Luleå kommun

SBU

Gunilla Fahlström, projektledare
Göran Bertilsson, biträdande projektledare
Agneta Brolund, informationsspecialist
Sara Fundell, projektadministratör

Externa granskare

Susanne Frennert, teknologie doktor, Lund

Britt Östlund, professor i välfärdsteknologi vid Lunds universitet, professor i teknisk vårdvetenskap vid KTH, Stockholm

Denna rapport hör till serien SBU Kartlägger. Rapportserien baseras på systematiska litteraturgenomgångar av forskningsartiklar. Rapporten har utarbetats av en grupp sakkunniga inom ämnesområdet. De sakkunniga har bland annat preciserat frågeställningen, bedömt

forskningens kvalitet och diskuterat de sammanvägda resultat som framkommit. Frågeställningen belyses ur ett etiskt perspektiv. Rapporten har granskats såväl internt inom SBU som av externa granskare inom området.

Rapport nr 268 (2017) • registrator@sbu.se.
Grafisk produktion: Anna Edling, SBU.

Rapporten kan laddas ner från www.sbu.se/268 eller beställas via 08-779 96 85 eller sbu@strd.se.

Mer från SBU

► **SBU:s nyhetsbrev** mejlas när nya rapporter publiceras och inkluderar ibland andra stora nyheter. Anmäl dig i sidfoten längst ner på SBU:s webbplats.
WWW.SBU.SE/PRENUMERERA

► **SBU:s upplysningstjänst** är en möjlighet för sjukvården och socialtjänsten att snabbt få svar på avgränsade frågor. SBU sammanställer ett svar på vilka publicerade vetenskapliga studier som finns gällande olika insatser eller åtgärder.
WWW.SBU.SE/UPPLYSNINGSTJANST

► **Vetenskapliga kunskapsluckor** identifieras av SBU och publiceras på SBU:s webbplats. Ett syfte är att ge forskare tips om var det saknas kunskap och identifiera var behovet av forskning är stort. Ett annat syfte är att ge de aktuella verksamheterna ett underlag för prioritering.
WWW.SBU.SE/KUNSKAPSLUCKOR

► **SBU:s handbok** beskriver arbetsgången för systematiska utvärderingar. Den används av SBU:s projektgrupper och i undervisning.
WWW.SBU.SE/HANDBOK